

Čís. 1716.

Přípustnost pořadu práva pro žalobu o náhradu škody proti okresu z důvodu, že nebyla okresní silnice udržována v řádném stavu.

Ručení okresu za úraz vadným stavem silnice.

(Rozh. ze dne 13. června 1922, Rv, I 141/22).

Žalobcův kuň stoupl za jízdy po silnici žalovaného okresu na mřížoví nad vstupním kanálem, jež se s ním probořilo, čímž přivoděno mu těžké poranění, takže musel býti poražen. Žalobě o náhradu škody bylo o b ě m a nižšími soudy vyhověno, námitku nepřípustnosti pořadu práva vyvrátil odvolací soud v důvodech: Odvolatel dovozuje, že úraz stal se na veřejné okresní silnici, tedy nikoli na pozemku, jenž je v soukromém vlastnictví okresu, a že je již z toho vidno, že jde o nárok, spočívající na veřejnoprávním důvodu, totiž na zanedbání povinnosti, uložené okresu ohledně policie silniční. Žalovaný však přehlíží, že okolnost, že silnice slouží obecnému užívání a že zapsána je v seznamu veřejného statku, nevyklučuje nikterak, že okres je vlastníkem silničního pozemku (viz rozhodnutí správního dvoru soudního z 12. června 1885, čís. 1619, Budwinsky čís. 2607). Že by pozemek silniční patřil někomu jinému než okresu, žalovaný netvrdí. Je-li však okres vlastníkem silničního pozemku a jeho součástek a příslušenství, tedy i vstupního kanálu, vyplývá povinnost okresu, udržovati i jeho uzávěrku jako věc vlastní v takovém stavu, by z toho nevzešla škoda osobám třetím, již ze samého práva vlastnického, tedy z práva soukromého. Avšak i kdyby se za to mělo, že okres není vlastníkem silnice, je námitka nepřípustnosti pořadu práva nedůvodna. Žalobce opírá žalobní nárok o to, že žalovaný okres způsobil mu svým zaviněním a to porušením povinnosti zákonem mu zvláště uložené, škodu na majetku, a odvolává se zejména na ustanovení § 1298 obč. zák. Nárok takový je nárokem soukromoprávním, i když poškozující jednání neb opomenutí je přestupkem předpisu veřejnoprávního. Uplatňování takových nároku na náhradu škody státi se má dle § 1338 obč. zák. z pravidla před řádným soudem, jenž jest oprávněn, pokud není v tom směru zvláštních zákonných předpisů, řešiti také předurčující otázky veřejnoprávní (§ 190 c. ř. s.). Není předpisu, jenž by vylučoval pořad práva ohledně nároku toho druhu, o jaký tu jde. Ve věci samé pak uvedl odvolací soud po stránce právní v důvodech: Zákony ze dne 12. srpna 1864, čís. 46 z. zák. pro Čechy, §§ 7 a 21 a ze dne 31. května 1866, čís. 41 z. zák. (§ 22) je samosprávným okresům uložena správa a udržování okresních silnic v náležitém stavu. Ze znění zákonů těch vychází, že okresu náleží nejen opatřiti náklad k tomu potřebný, nýbrž také postarati se o bezpečnost provozu na okresní silnici, neboť je mu výslovně uloženo postarati se o potřebné opravy a bezpečný stav silnice a všech jejích součástek, aby bezpečnost osoba majetku nebyla ohrožena. Je tedy povinnost pečovati o bezpečnost provozu na okresních silnicích uložena okresu pozitivními, zvláštními předpisy. Zanedbání této zákonné povinnosti zavazuje okres k náhradě škody z toho všešle podle všeobecných předpisů o náhradě škody. Ustanovuje-li § 22 zák. z 31. května 1866, čís. 41 z. zák. v druhé větě, že za bezpečný stav silnice ručí okresní

výbor okresnímu zastupitelstvu, je to jen důsledek předpisu v první větě obsaženého, že správu vede okresní výbor dle instrukcí okresního zastupitelstva; nelze však z toho dovozovati, že by okres neručil poškozenému. První soud zjistil bezvadně, že uzávěrka kanálu byla v čas úrazu ve stavu vadném, jenž bezpečnost osob i majetku ohrožoval a z výpovědi svědka Karla N-a a z posudku znalce, jenž zajištění vstupního kanálu prohlásil za nedostatečné, vychází, že tento vadný stav trval již dlo u h o p ř e d ú r a z e m, možná i několik let. Příčinná souvislost mezi tímto vadným stavem uzávěrky kanálu a nastalým úrazem a tím i škodou žalobci vzešlou je rovněž bezvadně zjištěna. Když je prokázáno, že žalovaný okres měl zákonnou povinnost udržovati uzávěrku kanálu v náležitém stavu, když dále žalobce dokázal, že žalovaný okres této své povinnosti nedostál, nýbrž, že nechal kanál po dlouhou dobu ve stavu ohrožujícím bezpečnost osob i majetku a když žalobce dokázal také, že právě z tohoto vadného stavu vzešla mu majetková škoda, nelze na žalobci žádati, aby prokázal ještě i další zavinění žalovaného. Jak bylo shora uvedeno, jde tu o udržování vlastní věci, tedy i o vlastní záležitost okresu. Okresu je také uložena zákonná povinnost k pozitivnímu jednání a předpisy shora citované, ač jsou povahy všeobecné, mají také za účel zameziti nahodilá poškození na silnicích. Náleží proto žalovanému, aby dokázal, že mu bylo bez jeho zavinění znemožněno, aby své zákonné povinnosti dostál. Důkazu toho žalovaný nepodal. Jde tu o případ v podstatě obdobný s tím, o kterém jedná § 1319 obč. zák., jenž rovněž ukládá břímě průvodní, že dbáno bylo potřebné péče a opatrnosti, držiteli stavby nebo díla. Žalovaný nabídl sice důkaz o tom, že zřízenci okresu G. a F. jsou osobami zdatnými, avšak důkaz ten by nestačil. Žalovaný byl by musil dokázati také, že na zřízence ty bylo se strany zástupců okresu řádně dohlíženo. To nebylo však ani tvrzeno a z procesního řízení spíše opak jde na jevo. Dle posudku znaleckého má udržovatel silnice občas předsevzítí revisi ohledně stavu silnice a jejích součástí, tedy v přítomném případě i uzávěrky kanálu. Dle svědectví Karla G-a bývaly prohlídky jednotlivých částí a z a ř í z e n í silničního konány jen, když došla nějaká stížnost nebo když vady byly očividné. Takový dohled jest ovšem naprosto nedostatečný. Z okolnosti, že vada kanálové uzávěrky přes to, že byla i l a i k u, jakým jest Adolf N., zřejmě, mohla zůstati po tak dlouhou dobu bez všeliké opravy a že náprava stala se teprve potom, když došlo k úrazu, je vidno, že se strany zástupců žalovaného okresu nebylo dostatečného dohledu na zřízence pověřené udržováním silnice a jejích součástí a zařízení. V tom však je již zavinění nikoli jen zřízenců (§ 1315 obč. zák.), tedy osob třetích, nýbrž zavinění reprezentantů žalovaného okresu, totiž okresního výboru nebo jeho členů, tudíž zavinění okresu samého. Že i osoby právnické mohou se dopustiti deliktů civilněprávních, vychází z ustanovení § 337 obč. zák. I kdyby tu byla nevědomost o vadném stavu, šlo by dle uvedeného o nevědomost zaviněnou, jež však neomlouvá.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Hledíc k ustanovení § 42 j. n. a 240 odstavec třetí c. ř. s., jest se zabývati především uplatňovaným dovolacím důvodem zmatečnosti podle

§§ 477 čís. 6 a 503 čís. 1 c. ř. s., totiž žalovaným namítanou nepřipustností pořadu práva. Soud odvolací v tom ohledu však přisvědčuje náhledu nižších soudů, že soudy jsou povolány rozhodovati o žalobním nároku. Nárok ten odvozuje žalobce ze zavinění žalovaného okresu, spočívajícího v tom, že jako udržovatel okresní silnice a její součástí nedbal zákonných předpisů v tom směru platných a tím škodu způsobil. Domáhá se tedy žalobce náhrady majetkové škody na škůdci, který opomenul v jeho správě jsoucí věc (§ 286—288 obč. zák.) dle zákonných předpisů opatřiti (§§ 1295, 1297, 1298, 1299 a 1311 obč. zák.). Jde tedy o čistě soukromoprávní nárok, prýšící z práva vlastnického, tedy soukromého, o nárok, který v ustanovení § 1338 obč. zák. za soukromé právo výslovně prohlášen a jako takový pravidlem před řádným soudem dobýván býti má. Poněvadž pak není zákonného předpisu, který by žalobní nárok odkazoval jinam, než před řádný soud, a žalovaný sám zákonného předpisu takového se nedovolává, musí zůstatí při pravidlu (srv. § 1 j. n. a čl. I. uv. zák. k c. ř. s.). Na tom ničeho nemění, že žalovaným jest okres jako svaz v první řadě veřejnoprávní, ježto zákon v tom směru nerozeznává a i okres jako veřejnoprávní svaz je subjektem práv a závazků oproti osobám třetím, za něž odpovídají jeho representanti (§§ 26, 27, 337 obč. zák.). Vytýkané zmatečnosti tu tedy není. I po stránce právní byla tato sporná záležitost soudem odvolacím v podstatě své správně posouzena. Zavinění žalovaného okresu, vlastně jeho representantů, záležející hlavně v opominutí a zanedbávání zákonných předpisů, vydaných na ochranu osob i majetku při provozu silničním a zejména naprostém nedostatku potřebného dozoru na silniční zřízení po dlouhou dobu (§§ 1294, 1297, 1299, 1311 obč. zák.), plyne jasně ze skutkových zjištění nižších soudů a citovaných jimi zákonných ustanovení. Representanti okresu nemohou svaliti svou zodpovědnost v oboru správy okresních zařízení na okresní zřízení, ježto je v první řadě jejich povinností, aby obstarávali obyčejné záležitosti právní, týkající se okresního majetku a dohlíželi na okresní zřízení (Bezirksanstalten), vedli a spravovali je (§§ 51, 59, 63 zákona ze dne 25. července 1864, čís. 27 z. z.). Z dotýčných skutkových zjištění usoudily nižší soudy též zcela správně, že kočímu žalobcovu nelze na úrazu koně přičísti nějaké spoluviny. Při všem vytýkaném jednání kočího nebylo by k úrazu koně vůbec přišlo, kdyby byl býval poklop kanálu v řádném pořádku, jak kočí přece důvodně a právem mohl předpokládati. Jen ve více směrech špatný a nebezpečný stav tohoto poklopu byl příčinou úrazu, jak výslovně nižšími soudy správně zjištěno. Příčinná souvislost škody tkví tedy pouze v opomenutí udržování poklopu v řádném stavu, tedy v opomenutí representantův okresu, nikoli v jednání kočího.

Čís. 1717.

Žaloba dle § 37 ex. ř. jest nepřipustna proti exekuci na vyklizení nájatého předmětu.

(Rozh. ze dne 13. června 1922, Rv I 562/22.)